

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 GrondFest

7 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van het verband tussen Mills mensbeeld en het ontplooiingsliberalisme: mensen moeten de vrijheid hebben zich te ontwikkelen tot autonome wezens 1
- een uitleg met dit verband dat Mill voorstander zou kunnen zijn van GrondFest: democratische participatie/open politieke discussie zoals die plaatsvindt op GrondFest geeft ruimte aan de vrijheid van mensen om zich te ontwikkelen tot autonome wezens 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens het mensbeeld van Mill worden mensen geregeerd door het streven naar genot en het vermijden van pijn en zijn mensen autonome, vrije, creatieve, zelfstandig denkende wezens, of zouden ze dat in ieder geval kunnen zijn. Daarom moeten mensen zich volgens Mills ontplooiingsliberalisme ontwikkelen tot mensen met karakter, met verlangens en hartstochten die uit henzelf komen en die uitdrukking zijn van hun eigen natuur, ontwikkeld en gevormd door hun eigen beschaving. 1
- Mill is een voorstander van open politieke discussie, omdat mensen zich hierdoor kunnen ontwikkelen tot autonome en authentieke wezens. Open politieke discussie bevordert de individualiteit, het sociaal gevoel en het algemene welzijn. GrondFest wil stimuleren dat zoveel mogelijk mensen meehelpen met het bouwen aan een open samenleving en een open democratie. Daarom zou Mill een voorstander kunnen zijn van GrondFest. 1

8 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een uitleg dat GrondFest volgens Schumpeters opvatting van democratie niet bijdraagt aan democratie, met:

- een van Schumpeters redenen dat de rationaliteit van mensen afneemt als het om politieke besluiten gaat: afstand tot politieke besluiten / een tekort aan persoonlijke invloed op politieke besluiten 1
- het voordeel van het model van democratie als markt dat competitie bepaalt welke leider geaccepteerd wordt: Schumpeters model maakt duidelijk dat democratie gaat om het winnen van verkiezingen en niet om het vinden van een algemene wil 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- GrondFest gaat over de politieke meningen van de gewone burgers, waar ze met elkaar over in gesprek gaan. Dergelijke democratische participatie van gewone burgers levert volgens Schumpeter echter niet veel op, omdat gewone mensen geen verstandige keuzes maken op het moment dat zij zich als burger met politiek bezighouden. De rationaliteit van mensen wordt volgens hem sowieso overschat en in hun rol als burger reageren mensen nog minder verstandig. Ze hebben nu eenmaal een te grote afstand tot politieke besluiten. Daarom draagt GrondFest volgens Schumpeters opvatting van democratie niet bij aan democratie. 1
- Bovendien functioneert democratie volgens Schumpeter als een markt en handelt een politicus in de stemmen van de massa. Daar komt geen algemeen nut of belang bij kijken dat het volk naar voren brengt. Schumpeters model geeft volgens hem een realistischere beschrijving van wat democratie is dan het idee van GrondFest dat democratie draait om het zoeken naar een algemene wil. Dat leidt alleen maar tot misverstanden en draagt niet bij aan een goed begrip van democratie. 1

9 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van een van de drie bezwaren tegen het idee van de lekenstaat: laïcité past niet binnen de Nederlandse cultuur omdat het christendom een vormende invloed heeft gehad op het ontstaan van de Nederlandse samenleving / de lekenstaat is antireligieus en gelovigen worden gedwongen om hun diepste overtuigingen privé te houden / een lekenstaat kan niet voor voldoende sociale cohesie zorgen 1
- een weergave van Cliteurs verdediging tegen dit bezwaar: de lekenstaat past wel binnen de Nederlandse cultuur omdat een cultuur kan leren / politieke of juridische argumentaties moeten voor iedereen navolgbaar zijn, wat niet kan als die op privé-overtuigingen zijn gebaseerd / gebrek aan sociale cohesie is geen gevolg van de lekenstaat maar van diepe banden met verschillende religies binnen dezelfde samenleving 1
- een argumentatie dat de beste oplossing voor de uitdaging van culturele diversiteit de lekenstaat van Cliteur / de regels van GrondFest is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Een bezwaar is dat de lekenstaat antireligieus is en dat gelovigen worden gedwongen om hun diepste overtuigingen privé te houden, ook al bekleden zij publieke functies. 1
- Cliteur brengt daartegen in dat de argumentatie van bijvoorbeeld een rechter, die over anderen oordeelt, voor anderen navolgbaar en te bekritisieren moet zijn. Overtuigingen die niet door iedereen gedeeld worden en niet neutraal zijn, moeten achterwege blijven. 1
- Cliteurs lekenstaat is volgens mij de beste oplossing voor de uitdaging van culturele diversiteit. Je moet de redelijkheid van elkaars politieke argumenten kunnen inzien. Dat kan niet als je je politieke argumenten baseert op geloof of religie. Iedereen moet in het publieke domein begrippen en argumenten gebruiken die voor iedereen te begrijpen en te accepteren zijn. Dat gaat verder dan alleen respect hebben voor elkaars overtuigingen. Om goed om te gaan met de uitdaging van culturele diversiteit moet je algemene en redelijke overtuigingen gebruiken en geen particuliere religieuze overtuigingen. 1

of

- GrondFest biedt volgens mij de beste oplossing voor de uitdaging van culturele diversiteit. GrondFest gaat over hoe met elkaar om te gaan als er een kloof ontstaat tussen mensen op basis van geloof of overtuiging. De oplossing is dat mensen hun religieuze overtuiging kunnen uiten in het publieke domein zodat je kunt ingaan op elkaars verschillende overtuigingen. Daarvoor moet je respectvol met iedereen omgaan door mee te doen, je te verdiepen in de overtuigingen van andere mensen en daarover met elkaar van gedachten te wisselen. Volgens mij zorgt dat voor meer sociale samenhang in een cultureel diverse samenleving. 1

10 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argument dat de basishouding van GrondFest aansluit bij de opvatting van Sandel dat neutraliteit onwenselijk is, omdat de nadruk op neutraliteit burgerzin ondermijnt / opvattingen over rechtvaardigheid verbonden zijn met opvattingen over het goede leven.

voorbeeld van een goed antwoord:

De basishouding van GrondFest sluit aan bij de opvatting van Sandel. Volgens Sandel is neutraliteit onwenselijk, omdat de nadruk op neutraliteit en keuzevrijheid betrokkenheid en solidariteit in de samenleving ondermijnt. We moeten volgens Sandel juist aan elkaar blijven uitleggen waarom we iets vinden, zodat we op zoek kunnen gaan naar gezamenlijke waarden. Accepteren dat er geen absolute waarheid is, waar GrondFest vanuit gaat, betekent dat we altijd onze verschillen van opvatting aan elkaar moeten blijven uitleggen om wederzijds respect te ontwikkelen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een uitleg in welk opzicht Mill zich niet in de regels voor communicatie in tekst 3 zou kunnen vinden, met:

- een van Mills vier redenen dat volledige vrijheid van meningsuiting in het algemeen belang van de democratie is omdat die mensen ertoe aanzet om argumenten te geven voor hun visie: feilbaarheid van de mens / mogelijke elementen van waarheid / gevaar van dogmatisme / waarde van discussie 1
- een van Mills redenen voor zijn opvatting dat het uiten van meningen die als kwetsend worden ervaren niet verboden moet worden, zoals GrondFest dat doet met regels voor de sociale kanalen: deze uitingen kunnen het maatschappelijk welzijn vergroten / de vrijheid van meningsuiting kan individuele burgers beschermen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Mill is voor volledige vrijheid van meningsuiting. Kwetsen, haatzaaien en belachelijk maken, zoals benoemd in tekst 3, vallen daaronder en kunnen zelfs iets goeds brengen. Ze zetten mensen er volgens Mill toe aan zich te verdedigen en de redenen en argumenten voor hun visie naar voren te brengen. Vrijheid van meningsuiting verdiept overtuigingen en voorkomt dat ze verworden tot vooroordeel of dogma. Daarom zou de vrijheid van meningsuiting niet zomaar door regels voor communicatie moeten worden ingeperkt. 1
- Schade door kwetsende meningen, zoals genoemd in tekst 3, kan volgens Mill gecompenseerd worden door een groter maatschappelijk belang. Meningen die als kwetsend worden ervaren, dienen volgens Mill toch vaak het maatschappelijk welzijn. Daarom zou de vrijheid van meningsuiting volgens Mill niet moeten worden ingeperkt, zoals GrondFest dat wil doen met de regels voor de sociale kanalen, zolang er niet wordt aangezet tot geweld. 1

12 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat deelname aan GrondFest door scholieren aansluit bij Gutmanns opvatting van onderwijs door democratie: door deelname kunnen scholieren democratische vaardigheden aanleren.

voorbeeld van een goed antwoord:

Gutmann vindt dat scholen hun leerlingen moeten aanmoedigen om actief mee te denken over de lesstof en om democratische vaardigheden aan te leren, zoals leren luisteren, kritiseren en in het openbaar spreken. Deelname aan GrondFest past daar goed bij, omdat leerlingen daar samen met anderen bouwen aan een open samenleving en democratische cultuur en zo allerlei democratische vaardigheden leren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van Friedmans opvatting dat de overheid vanuit democratisch burgerschap eisen mag stellen aan onderwijs: democratie is onmogelijk zonder een zekere mate van geletterdheid, kennis en de acceptatie van gedeelde waarden 1
- een argument met Friedmans opvatting tegen een door de overheid verplichte deelname van scholieren aan GrondFest: de overheid mag democratisch onderwijs niet zelf organiseren 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Friedman vindt dat de overheid vanuit democratisch burgerschap eisen mag stellen aan het onderwijs, omdat dit de samenleving als geheel ten goede komt en omdat democratie onmogelijk is zonder algemene kennis en waarden. 1
- Daarbij bepaalt de overheid alleen wat de kwaliteit van het onderwijs moet zijn en niet wat de inhoud daarvan moet zijn. Indoctrinatie moet worden tegengegaan. Een verplichting door de overheid om deel te nemen aan GrondFest betekent dat de overheid zich actief bemoeit met de inhoud van het onderwijs en dat is indoctrinatie. De eisen die een democratie aan onderwijs mag stellen, het opdoen van algemene kennis, waarden en vaardigheden, kunnen prima worden ingewilligd zonder de verplichting tot het deelnemen aan GrondFest. 1